

Målbilder Socialt hållbart Borås

Kommunstyrelsens beslut:

- Att godkänna reviderad målbild ”God start i livet och goda uppväxtvillkor”
- Att godkänna målbild för målområde ”Förutsättningar för arbete”
- Att godkänna målbild för målområde ”Boende och närmiljö”
- Att godkänna informationen om resursfördelningen av kvarstående medel från Tillväxtverket
- Att godkänna förslag till övergripande nulägesrapportering till Kommunstyrelsen

Sammanfattning

Socialt hållbart Borås har pekats ut som stadens långsiktiga arbete för att minska och motverka segregation. I det strategiska inriktningsdokument som antogs av Kommunstyrelsen 2019 pekades ”God start i livet och goda uppväxtvillkor” ut som första målområde i arbetet mot det övergripande målet, att stärka förutsättningarna till ~~mer jämlika~~ goda livsvillkor och bättre hälsa. I mars 2021 beslutade Kommunstyrelsen att utvidga arbetet Socialt hållbart Borås med ytterligare två målområden, ”Boende och närmiljö” samt ”Förutsättningar för arbete”.

Under våren har det tagits fram målbilder för de två nya målområdena. Fokus har varit på att ta fram långsiktigt önskade effekter. Förtroendevalda har varit involverade för att peka ut riktningen. Under hösten har befintlig målbild för ”God start i livet och goda uppväxtvillkor” anpassats till långsiktigt önskade effekter. Medel från Tillväxtverket är procentuellt fördelade mellan arbetets två nivåer; hela staden och områdesnivån och mellan Socialt hållbart Borås tre målområden; God start i livet och goda uppväxtvillkor, Förutsättningar för arbete och Boende och närmiljö. En övergripande uppföljning av målbilden kommer att ske var tredje år i enlighet med indikatorer kopplade till invånarnas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa ur ett livscykelperspektiv. Handlingsplanen kommer att följas upp årligen på aktivitetsnivå. Utöver denna uppföljning kommer en

nulägesrapportering ske en gång per år. Uppföljningen och nulägesrapporteringen kommer att redovisas till Kommunstyrelsen.

Ärendet i sin helhet

Socialt hållbart Borås har pekats ut som stadens långsiktiga arbete för att minska och motverka segregation. Detta genom att arbeta mot mer jämlika livsvillkor för våra invånare. I det strategiska inriktningsdokument som antogs av kommunstyrelsen pekades ”God start i livet och goda uppväxtvillkor” ut som första målområde i arbetet mot det övergripande målet. Utifrån det beslutet påpekades också att arbetet kan komma att kompletteras med fler målområden i framtiden.

I budget 2021 fick Kommunstyrelsen i uppdrag att under första kvartalet 2021 återkomma med målbilder för resterande delar av arbetet inom Socialt hållbart Borås. I mars 2021 beslutade Kommunstyrelsen att utvidga arbetet Socialt hållbart Borås med ytterligare två målområden, ”Boende och närmiljö” samt ”Förutsättningar för arbete”.

Under våren har det pågått ett intensivt arbete med att ta fram målbilder för de nya målområdena. I första skedet har det varit fokus på att ta fram långsiktigt önskvärda effekter för målområdena genom en bred politisk förankring. Genom en workshop har förtroendevalda arbetat fram långsiktigt önskvärda effekter för de två nya målområdena.

Genom att fokusera på de långsiktiga effekterna har fokus varit på vad vi vill uppnå, snarare än hur det ska uppnås. Syftet med det är att förtroendevalda ska fastställa inriktning och mål som ledningen kan agera utifrån. I agerande är medarbetare och chefers engagemang, delaktighet och kompetens viktiga beståndsdelar att tillvarata.

Utifrån den beskrivna bakgrunden har följande långsiktigt önskvärda effekter formulerats för målområde ”Förutsättningar för arbete” samt ”Boende och närmiljö” och följande anpassning gjorts av den befintliga målbilden i ”God start i livet och goda uppväxtvillkor”.

De långsiktigt önskvärda effekterna för målområde ”God start i livet och goda uppväxtvillkor” är:

- I Borås ska barn och unga ha tillit till sin egen förmåga och omgivningen för att kunna delta aktivt i samhället
- I Borås ska barn och unga vara förberedda för eftergymnasiala studier eller arbetslivet
- I Borås ska barn och unga ha ~~likvärdiga~~ goda möjligheter att delta i meningsfulla fritids- och kulturaktiviteter

- I Borås ska barn och ungas språkutveckling främjas på samtliga arenor där barn och unga vistas
- I Borås ska barn och unga växa upp med stödjande vuxna i sin närhet som stärker barn och ungas hälsa och livsvillkor
- **I Borås ska barn och unga känna tillit och delaktighet i det svenska majoritetssamhället**

Det finns en stark enighet i forskningsresultaten att tidiga insatser tidigt i ett barns liv kan ge stor effekt både för barnen själva här och nu men också för hela samhället¹.

Det tidiga livet är en central del i en människas liv, eftersom förutsättningarna och villkoren under denna tid påverkar barnen direkt, men också lägger grunden för utveckling, inläring och hälsa längre fram i livet. Att få en god start i livet, med goda ekonomiska och fysiska uppväxtvillkor, trygga relationer till vuxna, goda kamratrelationer samt lek och lärande, är viktigt för att uppnå såväl kognitiva, emotionella som sociala färdigheter.

Barn och unga som inte har en fullföljd gymnasieutbildning riskerar i högre grad arbetslöshet, sämre hälsa, kriminalitet, behov av försörjningsstöd och låg grad av delaktighet i samhället.

Vårdnadshavare och andra vuxna i barn och ungas direkta närhet har en unik möjlighet att främja deras hälsa och utveckling. Vårdnadshavaren är den viktigaste resursen under ett barns uppväxt, för både anknytning, tidig språkutveckling och möjligheterna att klara skolan. Språkutveckling är en grundläggande del av barns utveckling med nära relation till andra aspekter av barns utveckling, så som dess kognitiva, sociala och motoriska utveckling. Språkutveckling handlar om mer än det talade språket, och ringar in alla olika sätt som barn och unga kommunicerar på. Vid sidan av lärandet inom utbildningssystemet har även fritiden en stor betydelse för barns och ungas utveckling. Barns kultur och fritidsliv är viktig för att skapa sammanhållning, stärka integrationen och främja hälsa och tillit.

Borås Stad har möjlighet att påverka barns uppväxtvillkor genom exempelvis förskola, skola, socialtjänst, kultur och fritid samt goda livsmiljöer. Men att skapa förutsättningar för barns uppväxtvillkor delas också av andra aktörer, så som Västra Götalandsregionen och staten, och samverkan med dem är därför centralt

¹ Statens offentliga utredningar (2017). Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa: Förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa (SOU 2017:47). Stockholm

för att lyckas skapa goda uppväxtvillkor. Även samverkan med civilsamhället är viktigt.

De långsiktigt önskvärda effekterna för målområde ”Förutsättningar för arbete” är:

- I Borås ska alla invånare i arbetsför ålder ha en **relevant utbildning på gymnasienivå och kunskaper som efterfrågas på arbetsmarknaden**
- I Borås ska alla, även utsatta grupper, finnas i arbete
- Arbetsgivare i Borås har en bred rekrytering ~~och en blandning av anställda~~ **med kompetenta anställda**

Arbete, utbildning och lärande utgör betydande delar av människors livsvillkor. Det är en bas för människors identitet och sociala liv och har därför en central betydelse för att uppnå **jämlika goda** livsvillkor då inkomst och en ekonomisk trygghet spelar stor roll för en god och jämlik hälsa .

Att ha ett arbete stärker människors känsla av kontroll över sitt eget liv och skapar på så sätt delaktighet i samhället. Forskning visar att arbetslöshet drabbar särskilt utsatta grupper, så som ungdomar, personer med kort utbildning, personer födda utanför Europa och personer med funktionsnedsättning. En tydlig skiljelinje vad gäller arbetslöshet går mellan de som har en fullgjord gymnasieutbildning och de som saknar en sådan. Det ska finnas möjligheter att fullfölja en utbildning då det är av stor betydelse för förutsättningarna att etablera sig på arbetsmarknaden.

Att underlätta och bredda möjligheten för individer att ta sig in på arbetsmarknaden handlar också om att främja samverkan mellan exempelvis näringsliv och civilsamhälle. Både kommun, civilsamhälle och invånare ska känna ansvar. Vidare måste arbetsgivare, såväl kommunala som privata ges större möjligheter att anställa individer ur utsatta grupper. Att människor har arbete är en vinning på såväl individ- som samhällsnivå och medför att kompetensförsörjningsbehovet tryggas och bristyrken bemannas.

De långsiktigt önskvärda effekterna för målområde ”Boende och närmiljö” är:

- I Borås ska det inte finnas några utsatta områden
- I Borås ska det finnas ~~en blandad bebyggelse med~~ olika boendeformer för alla livssituationer **och preferenser**

- I Borås ska närmiljöerna vara attraktiva, trygga och skapa möten mellan människor
- I Borås ska invånarna och samhällets olika aktörer känna tillit till varandra, ta gemensamt ansvar och ges möjlighet att vara delaktiga i en positiv stadsutveckling

Att ha ett bra och ekonomiskt överkomlig bostad och en trygg boendemiljö är ett av de grundläggande livsvillkoren. En **integrerad värdig**, trygg och hälsofrämjande boendemiljö främjar hälsa på såväl individ-, områdes- och samhällsnivå. Otrygga boendeförhållanden, trångboddhet och en segregerad boendemiljö påverkar hälsan, tilliten och den sociala sammanhållningen negativt på alla nivåer. Studier visar att särskilt barnen påverkas negativt. Vilket grannskap de växer upp i har betydelse för vilka livschanser som erbjuds, och barn som växer upp i utsatta områden bor i hög grad i utsatta områden även som vuxna. Effekter av boendesegregation är till exempel sämre möjlighet att utveckla sociala kontakter och sköta skolarbetet². Därmed får en segregerad boendemiljö konsekvenser för hela livet med sämre möjligheter att klara skolan och därmed sämre möjligheter att få ett arbete. Stadsutveckling påverkas av många aktörer. Kommunen kan påverka utvecklingen genom exempelvis investeringar, planering av markanvändning, markinnehav och service. Ansvar delas också av privata aktörer, civilsamhället och inte minst av invånarna själva som är experter på sin livsmiljö och bör ges hög möjlighet att påverka utvecklingen.

Med bakgrund av detta blir det viktigt att arbeta utifrån nivåer i detta målområde. Dels ett hela staden-perspektiv där till exempel översiktsplan och detaljplaner är styrande dokument. Förvaltning och skötsel ingår också. Dels ett områdesperspektiv där en områdesutvecklingsmodell utvecklas för att långsiktigt förbättra och kompensera för de ojämlika livsvillkoren. Pilotområde för detta är Norrby. Områdesutveckling är ofta en uttalad strategi mot boendesegregation. Områdesutveckling är ambitioner och insatser i den redan byggda stadsmiljön och då i synnerhet bostadsområden som domineras av hyresrätter byggda i efterkrigstid, oftast inom miljonprogrammet³.

Områdesutvecklingsarbetet knyter därmed ihop de tre olika målområdena inom Socialt hållbart Borås.

Resurser

² Statens offentliga utredningar (2020). En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46) Stockholm.

³ Bostad 2030 (2019) Insatser i utsatta områden: en analys av 20 års insatser i utsatta områden och lärdomar inför framtiden. Roelofs, K. & Salonen, T. Tillgänglig:

http://media.bostad2030.se/2017/10/Rap-Utsatta-områden-Bo2030_ver6.pdf

Kvarstående medel som Socialt hållbart Borås har erhållit för arbetet med Socialt hållbart Borås är 29 690 473 kr

14 153 429 kr av dessa medel är uppbokade för redan beslutade resurser och aktiviteter som sträcker sig till och med 2024, så som pågående aktiviteter inom målområde God start i livet och goda uppväxtvillkor, processledarnas tjänster, kommunikation, IOP och Projektavtalet med CVS. De medel som fördelats till de aktiviteter som det beslutades om i förra handlingsplanen (Dr nr: KS 2019-00665 1.4.2.0) för God start i livet och goda uppväxtvillkor har fördelats till berörda förvaltningar.

Typ av kostnader	Typ av kostnader	Godkänd budget i kronor 2021	Utfall i kronor per 30 sept 2021	Kvarstående medel 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Prognos kvarstående medelatt fördela
FoF		300 000	124 268	175 732				
FF		600 000	440 252	159 748				
GRF		1 100 000	388 460	711 540				
GVUF		1 050 000	1 012 244	37 756				
IFO		540 000	87 465	452 535				
ALF		830 000	43 802	786 198				
Stadsledningskansliet				0				
Övrigt		430 000		430 000				
Processledare 3 st á 50%					800 000	1 200 000	1 200 000	
Samordnare processledare					533 333	800 000	800 000	
Kommunikatör					333 333	500 000	500 000	
IOP					800 000	800 000		
FOU Projektavtal CVS		518 381			518 381			
		29 690 473	5 368 381	2 096 490	2 753 510	2 985 048	3 300 000	2 500 000
								15 537 045

Resterande 15 537 045 kr är procentuellt fördelade för år 2022-2023 mellan arbetets två nivåer; hela staden (Socialt hållbart Borås tre målområden; God start i livet och goda uppväxtvillkor, Förutsättningar för arbete och Boende och närmiljö) samt områdesnivån (Områdesutveckling Norrby). Viktigt att nämna är att medel fördelade till områdesutveckling också nyttjas genom de tre utpekade målområden.

Fokus på områdesutveckling innebär att kompensera för de ~~ojämlika~~ ~~sämre~~ livsvillkoren, budgeten är därför kompensatoriskt fördelad. Den kompensatoriska fördelningen av de erhållna medlen innebär inte att de stadenövergripande insatserna är färre eller mindre viktiga, utan att resursbehovet i form av budget är större på områdesnivå.

Fördelning av resterande 15 537 045 kr illustreras nedan i tabellen:

Nivå:	Andel i procent:	Andel i kr:
Hela staden:	45%	7 500 000 kr
God start i livet	15%	2 500 000 kr
Förutsättningar för arbete	15%	2 500 000 kr
Boende & närmiljö	15%	2 500 000 kr
Områdesutveckling:	55%	8 500 000 kr
Totalt:		16 000 000

Medel från Tillväxtverket ska ses som en kraftsamling för Socialt hållbart Borås. För att kunna bedriva ett långsiktigt arbete är det av vikt att arbetet med Socialt hållbart Borås också bedrivs inom ramen för den egna grunduppdraget. Det handlar då exempelvis om hur nämnder och bolag kan förändra och ställa om sitt arbete med respektive grunduppdrag så att det sker en omfördelning av resurser som påverkar invånarnas livsvillkor positivt.

Medel har i nuläget inte fördelats på aktivitetsnivå. Det på grund av två skäl. För det första handlar det om att de aktiviteter som beskrivs i handlingsplanerna för respektive målområde är av uppstartande karaktär och behöver utformas i samverkan. Aktiviteterna präglas av en tvärsektoriell samverkan och utformningen behöver ske i nära samarbete med berörda aktörer. För det andra handlar det om aktiviteter som syftar till att skapa organisatoriska förutsättningar som i första hand syftar till att bidra till en organisatorisk förstärkning eller utveckling och inte är beroende av budget för att kunna genomföras. Men kan i sin tur längre fram generera nya aktiviteter som kan behöva medel.

Övergripande nulägesrapportering till Kommunstyrelsen

En övergripande uppföljning av målbilden kommer att ske var tredje år i enlighet med indikatorer kopplade till invånarnas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa ur ett livscykelperspektiv. Valfärdsbokslutet kommer att vara ett viktigt underlag för uppföljning. För att kunna synliggöra hur livsvillkoren ser ut för våra invånare krävs det i vissa fall att de kvantitativa data som finns tillgängliga i dag kompletteras med nya statistiska data samt med andra typer av kvalitativa data. På detta sätt kan det göras en samlad analys av livsvillkoren i Borås.

Handlingsplanen kommer att följas upp årligen på aktivitetsnivå. Det innebär att redovisning för genomförandet av de utpekade aktiviteterna kommer att ske för var och en av de prioriterade målområdena. Uppföljningen kommer att baseras både på kvantitativa och kvalitativa data. De årliga redovisningarna på aktivitetsnivå kommer att kopplas ihop med den övergripande måluppföljningen som kommer att ske var tredje år.

Utöver uppföljningen kopplat till de styrande dokumenten kommer en skriftlig nulägesrapportering ske en gång per år till kommunstyrelsen, samt en fördjupande avstämning per termin för respektive målområde med enskilt ansvarigt kommunalråd.

Beslutsunderlag

- 1.Målbild- Socialt hållbart Borås
- 2.Handlingsplan -Socialt hållbart Borås

Beslutet expedieras till

1. Borås Stads samtliga nämnder och bolag

För Sverigedemokraterna,

Andreas Exner
Kommunalråd

Kristian Silbvers
Ledamot, kommunstyrelsen